

מבקר המדינה | תשרי התשפ"ג, אוקטובר 2022

דוח ביניים מיוחד

**תנאי מחיה ותשתיות
לחיילים בשירות חובה
ובמילואים - ביקור מבקר
המדינה בבסיס
האימונים של חטיבת
כפיר בבקעת הירדן
ובמוצב יקיר בשומרון**

דוח ביניים מיוחד - תנאי מחיה ותשתיות לחיילים בשירות חובה ובמילואים - ביקור מבקר המדינה בבסיס האימונים של חטיבת כפיר בבקעת הירדן ובמוצב יקיר בשומרון

רקע

ב-4.8.22 ביקרו מבקר המדינה וצוותו בבא"ח (בסיסי אימונים חטיבתי) כפיר שבבקעת הירדן ובמוצב יקיר בשומרון. הביקור התקיים במסגרת הביקורת שנערכת בצה"ל בנושא תנאי מחיה ותשתיות לחיילים בשירות חובה ובמילואים. בסיס האימונים של חטיבת כפיר שבבקעת הירדן מכשיר את לוחמי ומפקדי החטיבה. בבא"ח חמש פלוגות בשני מחנות - מחנה בקעות ומחנה פלס. מוצב יקיר נמצא בשומרון, ובעת ביקור מבקר המדינה הוצב בו גדוד מילואים של חטיבה 300 שביצע תעסוקה מבצעית בגזרה.

במהלך הביקור בחנו מבקר המדינה וצוותו את תנאי המחיה והתשתיות בחטיבת כפיר ובגדוד המילואים שביצע תעסוקה מבצעית במוצב, וכמו כן בחנו נושאים נוספים, כגון טיפול רפואי ומזון. נוסף על פגישות שקיים מבקר המדינה עם מפקדים בבא"ח ובמוצב, הוא נפגש לשיחה בבא"ח כפיר עם קבוצת לוחמים בשירות חובה ובמוצב יקיר עם קבוצת חיילי מילואים.

הביקור נערך במתכונת של "ביקור פתע", ולפיכך ההודעה בדבר הביקור המתוכנן נמסרה לגורמי צה"ל ימים מועטים לפני מועד הביקור.

נתוני מפתח

מאות רבות

של חיילים ומפקדים משרתים בבא"ח כפיר

42% - 80%

שיעור הלוחמים שסימנו כי דרגת שביעות רצונם מאיכות המזון בבא"ח כפיר היא 13 - 1

54% - 69%

שיעור הלוחמים שסימנו כי דרגת שביעות רצונם מהשירותים ומהמקלחות בבא"ח כפיר היא 3 - 1

0

מספר המתקנים למי שתייה קרים הנמצאים במתחמי הפלוגות בבא"ח כפיר

כמה שבועות

הזמן הנדרש לקבלת טיפול רפואי כפי שעלה משיחה עם 14 חיילים מבא"ח כפיר (עד כמה חודשים לאורתופד, שלושה חודשים לקבלת מדרסים, כחודשיים לפיזיותרפיסט, וכחודשיים לטיפול שיניים)

1

מנת הבשר היומית המוקצית לכל לוחם

כ- 450,000 ש"ח

הושקעו בשנת 2022 בשיפוץ המטבח ובהצללות במחנה בקעות השייך לבא"ח כפיר

כ-70%

שיעור החיילים שהתייצבו לשירות מילואים בגדוד ששהה במועד הביקור במוצב יקיר מתוך אלה שזומנו

1 בטווח שבין 1 ל-5, בשאלונים שהפיצו גורמי הבא"ח (מחזורי הגיוס מרץ 2020 עד נובמבר 2021). 1 מייצג הערכה נמוכה מאוד, 2 מייצג הערכה נמוכה ו-3 מייצג הערכה בינונית.

תמונת המצב העולה מן הביקור

בא"ח כפיר

רפואה: משיחה של מבקר המדינה עם הלוחמים עלה כי המענה לחייל בתחום הרפואה אינו משביע רצון. הלוחמים ציינו כי לעיתים חולפים שבועות עד שהם פוגשים רופא. נוסף על כך הם ציינו כי מרגע קבלת ההפניה לרופא מומחה ועד למפגש עימו ומתן המענה לבעייתם הרפואית חולפים לעיתים חודשים רבים. עוד ציינו הלוחמים כי המענה בתחום רפואת השיניים ניתן לאחר שבועות רבים.

מזון ומים: הלוחמים ציינו לפני מבקר המדינה שתפריט ארוחת הצהריים כולל פחמימות בשפע, אך מנת הבשר היומית מוגבלת לאחת, ולפיכך חסרה מנה בשרית בכמות מספקת. עקב כך הם אינם מקבלים את כמות החלבון שנדרשת להם כדי להיות בכושר ולהתמודד עם האתגרים הפיזיים בהכשרה. בתגובתו מספטמבר 2022 ציין צה"ל כי מנת הבשר המוגשת מותאמת לדרישות התזונאיות, וכי חיילי בא"ח כפיר מקבלים תוספת מנה של בשר פעמיים בשבוע. עוד ציינו הלוחמים כי השמירה על ההיגיינה האישית ועל היגיינת המזון אינה מספקת, ולעיתים הדבר פוגע בבריאות החיילים וכפועל יוצא מכך בהכשרתם. כמו כן, מסויר בבא"ח כפיר עלה כי במתחם הפלוגות לא מוצבים מתקנים למי שתייה קרים, ובעקבות כך הלוחמים מרבים לקנות משקאות קרים ממכונות השתייה, מסתפקים בשתיית מים חמים מהברזים או נאלצים להביא לשטחי האימון צידנית עם קרח מהמטבח המרוחק משטחים אלה.

הכשרת הלוחם: הלוחמים ציינו בשיחה עם מבקר המדינה כי אומנם ההכשרה נמשכת שמונה חודשים, אולם מיצוי הזמן בהכשרה לוקה בחסר והיבטים לוגיסטיים ממלאים חלק לא מבוטל מהזמן.

תנאי מחיה ותשתיות: מהסיוור של מבקר המדינה וצוות הביקורת בתשתיות הבסיס עלו ליקויים, בעיקר בתאי השירותים, במקלחות ובמטבח של מחנה פלס. מהשיחה של מבקר המדינה עם הלוחמים עלו בעיות רבות הנוגעות לתנאי המחיה והתשתיות, בדגש על מחסור במתחמים מוצללים ותקלות במזגנים במגורים.

מוצב יקיר

ערך השירות במילואים: בעיה שהעלו מפקדים וחיילי מילואים בשיחה עם מבקר המדינה היא אי-שביעות רצונם של מעסיקים מיציאת עובדיהם לשירות מילואים לתקופה של כשלושה שבועות. לדבריהם, בעבר כיבדו את מי שיצא לשירות מילואים ואולם כיום הדבר הפך לעול המכביד על היחסים עם המעסיק. מצב זה עלול לפגוע בעובדים היוצאים לשירות מילואים.

ציוד: מהשיחות של המג"ד ושל חיילי המילואים עם המבקר עלה כי יש בגדוד מחסור בציוד המשמש לפעילות הגדוד, בייחוד באמצעי לחימה מסוימים ורכבים ייעודיים. עוד עלה כי ניהול הנשקיה טעון שיפור בדגש על ניהול ממוכן של הרישומים.

מוכנות: בביקור עלה כי מערכת התרעה מסוימת שהותקנה בגזרה תקולה ואינה פועלת לפחות מאז תחילת תעסוקת הגדוד בגזרה. בעקבות המלצת משרד מבקר המדינה בטיטת הדוח כי על צה"ל לפעול לתיקון מערכת ההתרעה, צה"ל הודיע בתגובתו מספטמבר 2022 כי המערכת תוקנה.

תנאי מחיה ותשתיות במוצב יקיר: מהשיחות של המג"ד ושל חיילי המילואים עם המבקר עלה כי לדעתם הבעיה העיקרית הנוגעת למזון היא בשמירה על תנאי היגיינה. עוד עלה כי בשל תגבור גזרת איו"ש בגדודי סדיר ומילואים שהחל באפריל 2022 (במסגרת מבצע "שובר גלים") ועדיין נמשך במועד הביקור, המטבח במוצב משרת שני גדודי מילואים (במקום גדוד אחד בעיתות שגרה לפני התגבור). מצב זה יוצר עומס רב על המטבח ופוגע ביכולת לתת מענה מיטבי למשרתים במוצב.

יחס מפקדים וגורמי ת"ש (תנאי שירות) בבא"ח כפיר: כל הלוחמים שהשתתפו בשיחה עם מבקר המדינה ציינו לטובה את גורמי הת"ש (תנאי שירות) בבא"ח, שמטפלים במהירות וביעילות בבקשות של הלוחמים ואשר קשובים לצרכים של אוכלוסיות המוגדרות כאוכלוסיות מיוחדות בצה"ל (בין היתר חיילים בודדים וחיילים עולים). חיילים רבים ציינו לטובה בשיחה גם את סגל המפקדים בבא"ח, על היותו קשוב ואכפתי, שעבור רובם משמש דוגמה אישית.

חדרי אוכל: תשתיות חדרי האוכל בבא"ח כפיר ובמוצב יקיר נראו תקינות. בשנת 2022 שופץ מתחם המטבח במחנה בקעות בבא"ח כפיר בעלות של כ-300,000 ש"ח.

עיקרי המלצות הביקור

 מומלץ כי צה"ל יבחן את המענה הרפואי בבא"ח כפיר ויגבש תוכנית בהתאם לתוצאות הבחינה. עוד מומלץ כי הבא"ח יוודא הגעת רופא לשטחי אימונים ובאופן יזום, לצורך טיוב המענה הרפואי בשטח.

 מומלץ כי אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה (אט"ל) יידרש לסוגיות המחסור בחלבון וההקפדה על היגיינת המזון, זאת כדי לשמור על כשירות הלוחמים ועל בריאותם.

 מומלץ כי בא"ח כפיר בשיתוף זרוע היבשה יידרשו לליקויים שהועלו במהלך הביקור בתחום התשתיות ותחזוקתן, וכי הם יפעלו לשיפור התנאים בדגש על מיזוג האוויר

במגורים, מתחמי הצללה בכניסה לחדר האוכל והקצאת מתקנים למי שתייה קרים למתחמי הפלוגות.

מומלץ כי זרוע היבשה תבחן את סוגיית המחסור בצידוד לכוח המילואים ותשקול כיצד ניתן להשלים את החסר, בדגש על תחום כלי הרכב לרבות יישום התוכנית לשיפור המענה לטיפול ברכבים במרחב פקמ"ז והקצאת רכבי רפואה ייעודיים לסד"כ המילואים.

מומלץ כי אט"ל יידרש לסוגיית תנאי ההיגיינה במטבח במוצבים ובכלל זה יקפיד על הנחיית עובדי המטבח וחדר האוכל בתחום היגיינת המזון כדי לשמור על בריאותם של חיילי הסדיר ושל חיילי המילואים כאחד.

נוכח תגבור הסד"כ באיו"ש במסגרת מבצע "שובר גלים", מומלץ כי צה"ל יבחן וימפה את הצורך בטיוב המעטפת הלוגיסטית.

חלון שבור ללא רשת ותקרה עם חלודה במקלחות במחנה פלס השייך לבא"ח כפיר

צולם על ידי צוות הביקורת ב-4.8.22.

סיכום

בביקור שקיימו מבקר המדינה וצוותו בבא"ח כפיר ובמוצב יקיר העלו המפקדים והחיילים נושאים חשובים כגון הכשרת הלוחם, ערך השירות במילואים, רפואה, מזון, תנאי מחיה ותשתיות. לחיוב יצוין היחס הקשוב והאכפתי של גורמי הת"ש בבא"ח כפיר, ושל סגל הפיקוד המשמש דוגמה אישית ללוחמים וכן תשתיות מסוימות ששופרו. לצד זאת, עלו בביקור תלונות מצד המפקדים והחיילים בתחום הרפואה, בתחום המזון וכן בתנאי המחיה והתשתיות. על צה"ל לבחון את כלל הממצאים שעלו בביקור, ובהתאם לבחינתו יפעל לתיקונם. נוסף על כך, נוכח טענותיהם של חיילי המילואים בסוגיות הנוגעות להיעדר מעטפת תומכת למשרתים במילואים, כגון ההתמודדות עם מעסיקיהם בעת יציאתם לשירות מילואים, מומלץ כי צה"ל יפעל באמצעות משרד הביטחון ובשיתוף משרדי הממשלה הרלוונטיים לטיפול בסוגיות אלה כדי להוקיר את חיילי המילואים ולשמור על המוטיבציה שלהם לשרת ולתרום למדינה.